

СТАНОВИЩЕ

от проф. д. н. Атанас Харалампиев Дерменджиев,

относно дисертационен труд на тема:

“Концептуална рамка за постигане на устойчиво развитие на планинските райони“

на **Марияна Стоянова Султанова**, докторант към Департамент „География“ при

НИГГГ - БАН

Научна област: 4. Природни науки, математика и информатика

Професионално направление: 4.4. Науки за Земята (Икономическа и социална география)

1. Данни за докторанта

Марияна Стоянова Султанова е зачислена като докторант към Департамент „География“ при НИГГГ – БАН, съгласно заповед № 01-129/30.07.2020 на Директора на НИГГГ-БАН.

Висшето си образование завършва в Геолого-географския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1983 г. с образователно-квалификационна степен магистър по „География“.

Научният ѝ интерес провокира последователно и усърдно отношение към разработваната от нея проблематика и е официализиран с положителни оценки по отношение на изискуемите от закона процедурни действия – докторантски минимуми и изпити.

Естеството на нейните интереси в сферата на икономическата и социалната география предполага адекватна резултативност на изследванията.

Отчислена е с право на защита на 21.01.2021 г. със заповед на Директора на НИГГГ-БАН № 01-09.

2. Данни за докторантурата

По процедурата за защитата на дисертационния труд са представени изискуемите документи съгласно ЗРАСРБ и Правилника на НИГГГ-БАН: дисертационен труд; автореферат; заповеди, регламентиращи всички етапи по законосъобразността на процедурата; протоколи от съответните заседания; заповед да определяне на състава на научното жури; заповед, регламентираща датата на заключителното заседание на журито.

Считам, че са спазени всички изисквания на ЗРАСРБ относно легитимността на процедурата.

3. Данни за докторантския труд

Общият обем на представения труд е 323 стр. Информационните източници включват 303 заглавия на български, английски и руски език, 35 таблици, 50 фигури и 5 приложения.

Авторефератът в обем от 53 стр. отразява същността на труда и е коректна редукция на съдържанието му.

Структурата на дисертационния труд включва увод, 5 глави и заключение.

В обемно отношение съществува баланс, продиктуван както от изискванията за представяне на подобен академичен труд, така и от актуалната научна съдържателност на изискванията към него.

Уводът има качествата на актуализиращо въведение към изследването, в което е изяснена същността и значението на планинските територии като природен и антропогенен ресурс. Отразени са обекта и предмета на изследването. Формулирана е основната цел, а именно създаване на концептуална рамка за устойчиво развитие на планинския район.

Задачите за постигането ѝ са редоположени и ранжирани оптимално. Така заявените намерения за достигане на крайни резултати имат съответна академична обосновка.

Подбран е и е приложен значителен набор от подходи и методи с цел реализиране на научните намерения на Марияна Султанова. Наред с общонаучните подходи като системен, дедуктивен, индуктивен, структурен, сравнителен и пространствен, са използвани по-близки до географските науки: географски системен и структурен анализ, хорологичен, центро-периферен, статистически и пр. В хода на изследването те изиграват своята роля за достигане до обективни научни заключения.

В първа глава, която по същество е теоретико-методологична база на изследването, докторантът прави опит да изясни същността на основополагащите понятия, свързани с тематиката на дисертационния труд, да обоснове необходимостта от адекватна информационна база и прилагане на научно-изследователски подходи на изследването.

Заключителният акцент пада върху опознаване на теоретичния фундамент на организацията на планинските райони чрез характеристика на пространствената теория, базирана на аналитични и нормативни теоретични подходи за устойчиво развитие.

Глава втора е посветена на сравнителния анализ на програмите и нормативните документи на ЕС и България и еволюцията на методиките за очертаване на планински територии (райони). От нормативна и емпирична гледна точка е възприета матрица на изследване на организация на планинското пространство. В нея се акцентира както върху системата за

неговото обособяване, така и върху редица концептуални въпроси като цели, обхват и концепции, определящи адекватно социално-икономическо и геостратегическо преимущество.

Трета глава акцентира върху развитието на идеята за регионализма и управлението на териториалната система в контекста на планинските територии (райони). Логичен нейн завършек е политиката за регионално развитие на България с акцент върху нормативното уреждане и институционалната структура. Макар и актуална, главата е разработена през призмата на необходимата национална приоритетност и състоятелност на съответните органи, ангажирани с проблематиката. Изяснени са въпроси като механизмите за управление на териториалната (планинската) система и нейното трансформиране, стратегията на ЕС за макрорегионализма и пр.

Следващата глава е посветена на устойчивото развитие на планинските територии, управленските модели за постигане на устойчиво развитие в планинските райони на различни таксономични нива. Разработена е задълбочено чрез анализиране на еталонни управленски модели.

Последната глава, актуално предопределена, считаме за „извеждаща“. В нея е направен опит за създаване на концептуална рамка за постигане на устойчиво развитие в планинските райони (на примера на област Смолян и някои от планинските общини в Пазарджишка област). От методологическа гледна точка обаче е неправилно наименованието на главата да съвпада със заглавието на дисертационния труд.

Заключението отразява основните резултати от извършеното изследване.

Абстрахирайки се от прекаленото присъствие на политико-правен и административен текст за сметка на икономогеографското съдържание в дисертацията, считаме, че основните групи задачи, заявени в увода, са изпълнени. За това спомагат прецизно разработените приложения, които или подкрепят определени тези в дисертационния труд, или съвсем убедително ги заместват. А с това до голяма степен е постигната прокламираната цел.

С настоящия труд е дадена сериозна заявка за по-нататъшна дейност в избраната насока.

4. Научни приноси

Марияна Стоянова Султанова представя актуален дисертационен труд. Неговата научност и необходимостта от приложимост сами по себе си считам за съществен принос.

В съдържателно и научно отношение отбелязвам следните приноси:

1. Създадена е авторска концептуална рамка за постигане на устойчиво развитие на планинските райони.

2. Доказана е необходимостта от прилагане на териториалния и функционалния подход за устойчиво развитие на планинските райони с цел постигане на баланс на местните и националните интереси.
3. Създаден е модел за поетапно формиране на планински район за постигане на устойчиво развитие посредством прилагане на принципите на субсидарност, „spill over“, глокалност и пропорционалност.

5. Публикации и участие в научни форуми

Апробацията на дисертационния труд на Марияна Султанова включва автореферат и четири самостоятелни научни публикации в тематични научни сборници и списания. Те отразяват част от основните научни достижения на докторанта.

Участията в научни форуми и публикациите по темата на дисертационния труд отговарят на изискванията за реализиране на процедурата по придобиване на образователната и научна степен “доктор”.

6. Заключение

Въз основа на предоставената документация, потвърждаваща по категоричен начин качествата на кандидата, както и въз основа на личните ми впечатления и заключения относно стойността на научната дейност на докторанта, аргументирани с предоставения труд на тема “Концептуална рамка за постигане на устойчиво развитие на планинските райони“ предлагам на уважаемото научно жури да гласува положително “**ЗА**” присъждане на образователната и научна степен “доктор” по Научна област: 4. Природни науки, математика и информатика, Професионално направление: 4.4. Науки за Земята (Икономическа и социална география) на **Марияна Стоянова Султанова**.

Велико Търново
23.04.2021

Проф. д. н. Атанас Дерменджиев